

Brisel, 24.7.2020. godine
COM(2020) 608 final

**SAOPŠTENJE KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU, SAVETU,
EVROPSKOM EKONOMSKOM I SOCIJALNOM KOMITETU I
KOMITETU REGIONA**

**Akcioni plan EU za borbu protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja od
2020. do 2025. godine**

Akcioni plan EU za borbu protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja za period od 2020. do 2025.

Sadržaj

1.	UVOD	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.	PROBLEM	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.	INICIJATIVE EU	6
4.	NOVI AKCIONI PLAN EU ZA PERIOD OD 2020. DO 2025. GODINE.....	8
4.1.	Utvrđivanje pokazatelja i izveštavanje.....	Error! Bookmark not defined.
4.2.	Glavni prioriteti	Error! Bookmark not defined.
4.2.1.	Prioritet br. 1: Zaštita legalnog tržišta i ograničavanje preusmeravanja.....	9
4.2.2.	Prioritet br. 2: Izgradnja bolje obaveštajne slike	9
4.2.3.	Prioritet br. 3: Povećanje pritiska na kriminalna tržišta	10
4.2.4.	Prioritet br. 4: Intenziviranje međunarodne saradnje	11
5.	KONKRETNE AKCIJE ZA JUGOISTOČNU EVROPU I NJENU SARADNJU SA EU	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.1.	Prilagođavanje aktivnosti regionu	Error! Bookmark not defined.
5.2.	Modernizovana uprava koja će omogućiti efikasnu realizaciju.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.1.	Zadovoljavanje finansijskih potreba da bi se rešili izazovi.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.2.	Sveobuhvatno upravljanje u cilju sprovođenja aktivnosti u jugoistočnoj Evropi	Error! Bookmark not defined.
6.	ZAKLJUČCI.....	15

1. UVOD

Početak jula 2020. godine, Evropol, Francuska i Holandija su objavili rezultate velike zajedničke prekogranične istrage protiv velike kriminalne mreže koja je u Holandiji dovela do oduzimanja desetina komada automatskog oružja. Tokom nereda u Dižonu (Francuska) krajem juna, mladi su se ponosno snimali sa jurišnim puškama i pištoljima. Istovremeno, u jednoj policijskoj akciji u Španiji, rasturena je velika mreža trgovaca vatrenim oružjem i tom prilikom je širom zemlje zaplenjeno 730 komada oružja i uhapšeno 21 lice. Sve su to primeri stvarne opasnosti do koje dovodi nelegalno vatreno oružje. Aktivisti ekstremne desnice sve više su u centru pažnje zbog gomilanja oružja. Iz ovoga se vidi kako vatreno oružje može da poveća opasnost od teškog i organizovanog kriminala, uključujući terorizam. Procenjuje se da je u EU tokom 2017. godine 35 miliona komada nelegalnog vatrenog oružja (56% od procenjenog ukupnog broja vatrenog oružja) bilo u vlasništvu civilnih lica.¹ Prema tim procenama, količina nelegalnog vatrenog oružja premašuje količinu vatrenog oružja u legalnom vlasništvu u dvanaest država članica EU.²

Kao zona bez unutrašnjih granica, EU igra aktivnu ulogu u borbi protiv ove opasnosti. Ona je, posebno, ojačala zakonodavstvo o vatrenom oružju kako bi sprečila da oružje stigne u pogrešne ruke.³ Kriminalne organizacije koje su aktivne u EU uglavnom dolaze do vatrenog oružja nelegalnom konverzijom nesmrtonosnog oružja i nedozvoljenim prometom: ili putem nedozvoljenih transfera između država članica EU ili krijumčarenjem iz zona izvan Evropske unije (uglavnom iz jugoistočne Evrope).⁴ Tokom poslednjih nekoliko godina, EU je podržala razvijanje snažne koordinacije organa za sprovođenja zakona u ovoj oblasti.

Ostaju mnogi izazovi, a da bi se išlo u korak sa njima potreban je novi niz akcija, što je posebno utvrđeno u oceni Akcionog plana za borbu protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja između EU i regiona jugoistočne Evrope za period od 2015. do 2019. godine, koju je usvojila Komisija.⁵ Evropska unija i njeni partneri, a naročito oni u jugoistočnoj Evropi, moraju da se nose sa tim izazovima tako što će nedozvoljeni promet vatrenog oružja pretvoriti u međutematski bezbednosni prioritet. Zbog sveobuhvatne i multidisciplinarnosti prirode ove pretnje, samo jedinstveni plan akcije može da obezbedi dosledan okvir za intenziviranje međunarodne saradnje u skladu sa konkretnim potrebama, zahtevima i pokazateljima učinka.

Zbog toga, i za EU i za partnere iz jugoistočne Evrope (Zapadni Balkan, Moldaviju i Ukrajinu) Komisija predlaže jedinstveni akcioni plan koji se odnosi na četiri konkretna prioriteta da bi se zatvorile preostale pravne praznine i rešile nedoslednosti u kontroli vatrenog oružja koje

¹ Small Arms Survey, "Estimating Global Civilian-held Firearms Numbers" (Procena broja oružja koje drže civili u svetu), informativni dokument, jun 2018. Skup podataka je dostupan na http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/Weapons_and_Markets/Tools/Firearms_holdings/SAS-BP-Civilian-held-firearms-annexe.pdf

² HU, IT, BE, AT, LT, LV, FR, DE, SI, PL, RO, NL.

³ Za dodatne informacije, vidi prilog 1.

⁴ Za potrebe ovog Akcionog plana, svi partneri sa Zapadnog Balkana, kao i iz Moldavije i Ukrajine biće označeni kao "jugoistočna Evropa".

⁵ COM(2019) 293 final, 27.06.2019.

ometaju policijsku saradnju. U ovom akcionom planu će biti definisane aktivnosti za zajedničko razumevanje i zajednički put ka rešavanju pretnje koju predstavlja nelegalno vatreno oružje.

2. PROBLEM

Evropol je 2019. godine napomenuo da zaključci iz njegove Procene pretnje od teškog i organizovanog kriminala (SOCTA) iz 2017. godine ostaju na snazi i da je usled širenja i dostupnosti nelegalnog vatrenog oružja u državama članicama EU povećan rizik da će ono biti upotrebljeno u terorističkim napadima i organizovanom kriminalu. On je, međutim, naveo da „promene u načinu rada, rutama i geografskim područjima koja su pogođena nekim kriminalnim aktivnostima mogu da ukazuju na neke dugoročnije događaje i promene koje utiču na kriminal“. Nedoizvoljeni promet, distribucija i upotreba vatrenog oružja „i dalje je velika pretnja“. Posebno je „povećana prodaja onesposobljenog, ponovo osposobljenog i prepravljeno vatrenog oružja“.⁶ Ilegalno vatreno oružje je dostupnije preko interneta (posebno na tamnoj mreži) i, pored organizovanih kriminalnih grupa, njime sve više trguju pojedinačni kriminalci. Ilegalno vatreno oružje su uglavnom pištolji i puške (34%, odnosno 27% oduzetog oružja).

U jednom skorijem istraživanju⁷ u periodu između 2009. i 2018. godine identifikovana su 23 incidenta u okviru kojih je došlo do masovne pucnjave u (polu)javnom prostoru u Evropi, gde je ubijeno 341 lice. Tokom 2015. godine, Evropol je zabeležio 57 terorističkih incidenata u kojima je korišćeno vatreno oružje.⁸ Tokom 2017. godine, vatreno oružje je korišćeno u 41% svih terorističkih napada, što je predstavljalo blago povećanje u odnosu na 2016. godinu (38%).⁹ Skoriji predmeti Evrodžasta potvrđuju da je nelegalno vatreno oružje u nekoliko navrata korišćeno u terorističkim napadima i da su mreže trgovaca bile u interakciji sa pojedinačnim teroristima ili terorističkim organizacijama. Koordinacija prekograničnih istraga od strane Evrodžasta u nekoliko slučajeva je dovela do zaplene nelegalnog vatrenog oružja.

Takve tendencije generalno potvrđuju najnoviji podaci koje je prikupila Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC):¹⁰ u EU tokom 2016. i 2017. godine, 30% zaplena su u proseku činile sačmare, potom pištolji (22%), puške (15%) i revolveri (8%), a najveći deo ostatka su činili automati i mitraljezi (2%). U Evropi u celini, izgleda da je zaplenjeno oružje ravnomernije raspoređeno između pištolja (35%), pušaka (27%) i sačmara (22%). Evropa se smatra jednom od glavnih polaznih tačaka za nelegalne tokove, koji, međutim, uglavnom ostaju unutar kontinenta. Pored toga, kada se gleda prema vrstama, značajan deo zaplenjenog oružja predstavlja nevatreno oružje (kao što je manevarsko i gasno oružje), što naglašava opasnost da će takvo oružje biti prepravljeno u nelegalno vatreno oružje.

Evropol i službe za sprovođenje zakona naglašavaju da motociklističke bande trguju vatrenim oružjem širom EU. Mnoge organizovane kriminalne grupe koje aktivno trguju vatrenim oružjem bave se polikriminalnim aktivnostima, kao i trgovinom narkoticima, organizovanim

⁶ Evropol, “Interim report of new, changing and emerging threats“ (Privremeni izveštaj o novim i izmenjenim pretnjama, kao i pretnjama u nastajanju), Dokument Saveta 9037/19 od 8.05.2019.

⁷ Flamanski mirovni institut, *Armed to kill (Naoružani za ubistvo)*, Brisel, 3. oktobar 2019.

⁸ Evropol, TE-SAT 2017: Izveštaj EU o stanju i trendovima u terorizmu.

⁹ Evropol, TE-SAT 2018: Izveštaj EU o stanju i trendovima u terorizmu.

¹⁰ UNODC (2020), *Global Study on Firearms Trafficking (Globalna studija o nedozvoljenom prometu vatrenog oružja)*, Beč: UNODC, dostupno na <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/firearms-study.html>.

imovinskim kriminalom, krijumčarenjem migranata, pranjem novca i nasilnim kriminalom. U nekim državama članicama (kao što su Švedska i Danska) zabeleženo je značajno povećanje stopa ubistava i drugih nasilnih krivičnih dela, praćeno navodno povećanom upotrebom potencijalno smrtonosnog oružja kao što su vatreno oružje, noževi i eksplozivna sredstva. U Švedskoj se tokom 2017. godine dogodilo 40 smrtnih slučajeva uzrokovanih vatrenim oružjem, što je za 33,3% više nego prethodne godine.¹¹

U nekoliko Evropolovih izveštaja o proceni pretnje potvrđeno je da je Zapadni Balkan još uvek jedan od glavnih regiona iz koga oružje ilegalno dolazi u EU¹² i pomenuta je potreba da se poveća protok informacija i obaveštajnih podataka između EU i zapadnog Balkana. Stalnu pretnju u ovom regionu potvrdilo je nekoliko istraživanja, od kojih najnovije¹³ naglašava da je oružje korišćeno u terorističkim napadima u EU „nabavljeno preko lokalnih ilegalnih tržišta oružja i da je ustanovljeno da potiče sa Balkana“. U istom istraživanju Balkan je prepoznat i „kao glavni snabdevač Evrope nelegalnim vatrenim oružjem“ i govori se o „vezi između Balkana i malokalibarskog oružja koje se u državama članicama EU koristi u različitim vrstama kriminalnih aktivnosti“. Ovo potvrđuje najnovija Globalna studija UNODC-a o vatrenom oružju,¹⁴ prema kojoj Zapadni Balkan ostaje izvor nelegalnog vatrenog oružja, posebno jurišnih pušaka, zbog značajnih razlika u ceni u odnosu na Zapadnu Evropu.

Postoji velika mogućnost za poboljšanje saradnje između organa za sprovođenje zakona na nivou EU i na međunarodnom nivou. Nacionalni pravni okviri i definicije i dalje su različiti, što predstavlja prepreku za zajedničke pristupe i što kriminalci i dalje mogu da koriste. Države članice su, pre svega, još uvek daleko od potpunog prenošenja u nacionalno zakonodavstvo i primene Direktive o vatrenom oružju.¹⁵ Komisija je 24. jula 2019. godine poslala 20 obrazloženih mišljenja državama članicama koje je nisu obavestile o potpunom prenošenju Direktive u nacionalno zakonodavstvo.¹⁶ Pored toga, u decembru 2017. godine, Komisija je objavila ocenu primene Uredbe (EU) br. 258/2012 o uvozu, izvozu i tranzitu vatrenog oružja za civilnu upotrebu, u kojoj su utvrđene praznine usled neujednačene primene.¹⁷ U aprilu 2018. godine usvojena je preporuka koja poziva na jaćanje pravila EU u cilju veće sledljivosti i

¹¹ UNODC Globalna studija o ubistvima 2019.

¹² Izveštaji Evropola: Threat Assessment Report on Illicit Trafficking in Firearms (Izveštaj o proceni pretnje od nedozvoljenog prometa vatrenog oružja) (EDOC#673806v7A iz juna 2013), Intelligence Notification (Obaveštajni izveštaj) (19/2014); “Firearms in the hands of Terrorist in Europe” (Vatreno oružje u rukama terorista u Evropi) (EDOC:#759937v3; maj 2015).

¹³ *Strengthening Resilience in the Western Balkans: Mapping Assistance for SALW Control (Jaćanje otpornosti na Zapadnom Balkanu: Mapiranje pomoći za kontrolu malokalibarskog i lakog oružja)*, Small Arms Survey, septembar 2018.

¹⁴ UNODC (2020), *Global Study on Firearms Trafficking (Globalna studija o nedozvoljenom prometu vatrenog oružja)*, Beć: UNODC, dostupna na <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/firearms-study.html>.

¹⁵ Direktiva (EU) 2017/853 od 17. maja 2017. godine o izmeni Direktive Saveta 91/477/EEC o kontroli nabavke i posedovanja oružja, Službeni list L 137, 24.5.2017, p. 22.

¹⁶ Na dan 15. aprila 2020. godine, 17 država članica je poslalo obaveštenje o potpunom prenošenju u nacionalno zakonodavstvo (AT, BG, DE, DK, IE, EL, EE, FR, HR, IT, LV, LT, MT, NL, PT, RO, FI).

¹⁷ COM(2017) 737 final, 12.12.2017.

bezbednosti postupaka kontrole izvoza i uvoza vatrenog oružja i saradnje između organa vlasti u borbi protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja.¹⁸

Uprkos uložnim naporima, a pre svega Globalnoj studiji UNODC-a o vatrenom oružju, koju je finansirala Komisija, obaveštajna slika ostaje neujednačena zbog odsustva sveobuhvatnih i uporedivih podataka o zaplenama vatrenog oružja sa čitavog kontinenta. Razmena informacija za obaveštajne potrebe i za potrebe profilisanja sputana je ograničenjima koje postavlja nacionalni zakon o razmeni informacija (kao i neličnih podataka, kao što su balistički podaci) van konkretnih istraga. Problem pojačava nedostatak komunikacije i koordinacije između različitih administracija, unutar zemalja i na transnacionalnom nivou. Dvadeset država članica EU¹⁹ i četiri partnera sa Zapadnog Balkana²⁰ imaju neku vrstu fokalne tačke za vatreno oružje. Međutim, fokalnim tačkama se često ne daju odgovarajuće nadležnosti (za administrativnu kontrolu, prikupljanje podataka od službi za sprovođenje zakona, pristup bazama podataka, praćenje, međunarodnu saradnju i forenziku), kao i osoblje koje preporučuju smernice o najboljoj praksi koje su izradili nacionalni eksperti za vatreno oružje.²¹

Pored toga, nedozvoljeni promet vatrenog oružja nije ravnomerno inkriminisan: ne kvalifikuju se sva neovlašćena prebacivanja oružja preko granice kao nedozvoljeni promet, suprotno Protokolu Ujedinjenih nacija o vatrenom oružju.²² To ponekad dovodi do nesprovođenja zakona i sankcija. Na taj način se takođe ograničava oduzimanje imovine stečene krivičnim delom nedozvoljeni promet vatrenog oružja. Različiti nacionalni pristupi onemogućavaju zajedničke prekogranične akcije, kao što su kontrolisane isporuke.

Naročito u jugoistočnoj Evropi, još uvek treba da se obavi važan posao usklađivanja nacionalnih administracija sa najvišim standardima i obezbeđivanja efikasne kontrole vatrenog oružja. Potrebe se kreću u rasponu od formiranja nacionalnih baza podataka, balističkih mogućnosti za obezbeđivanje uslova za zalihe i kampanja za dobrovoljnu predaju oružja. Što se tiče upravljanja, u izveštaju Komisije o oceni Akcionog plana za period 2015-2019. godine napominje se da „Saradnja između EU i regiona jugoistočne Evrope ostaje otežana zbog postojanja mnoštva zainteresovanih strana, koje nisu uvek koordinisane“, „nepotrebnog dupliranja sastanaka“ i „nedostatka integrisanog i sveobuhvatnog budžetskog pristupa na nivou EU.”

Nove tendencije se pojavljuju i u EU i među evropskim susedima, koji se često suočavaju sa sličnim izazovima. Ove tendencije uključuju promene u tehnikama prepravljanja manevarskog ili gasnog oružja i oružja za uzbuñjivanje u vatreno oružje i novim metodama prikriivanja. Kriminalci takođe pokušavaju da zaobiđu zakon zamenom cevi lako dostupnog oružja kalibra „Flobert“ (oružje malog kalibra male snage, tzv. salonska puška). Tehnološki napredak u oblasti

¹⁸ C(2018) 2197 final, 17.4.2018.

¹⁹ Nema fokalne tačke u Bugarskoj, na Kipru, u Estoniji, Irskoj, Letoniji, Litvaniji, na Malti.

²⁰ Nema fokalne tačke u Srbiji i Bosni i Hercegovini.

²¹ "Vodič za najbolje prakse u formiranju nacionalnih fokalnih tačaka za vatreno oružje ", 15.05.2018, Dokument Saveta br. 8586/18.

²² Protokol od 31. maja 2001. godine protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenog oružja, njegovih delova, sklopova i municije, kojim se dopunjava Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Odluka Saveta od 11. februara 2014. o zaključenju, u ime Evropske unije, Protokola protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenog oružja, njegovih delova, sklopova i municije, kojim se dopunjava Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala; "Službeni list EU" L89 od 25.03.2014, str.7.

3D štampe mogao bi da u budućnosti olakša nedozvoljenu proizvodnju vatrenog oružja. Pojavljuju se novi obrasci distribucije koji uključuju nedozvoljeni promet delova vatrenog oružja putem brze i redovne pošte, što je, pre svega, dovelo do prelaska sa izvoza tradicionalnog oružja za sukobe sa Zapadnog Balkana na uvoz novog oružja iz Zapadne Evrope na Balkan ili neobebeženih osnovnih delova iz Sjedinjenih Američkih Država. Oružani sukobi u istočnom susedstvu EU takođe mogu da postanu novi izvori nedozvoljenog izvoza oružja u EU.

Produženi oružani sukobi sa širokim regionalnim posledicama na Bliskom Istoku i Severnoj Africi (MENA) i dalje se podstiču kroz preusmeravanje i nedozvoljeni promet vatrenog oružja. Nedozvoljeni promet vatrenog oružja u ovom regionu olakšan je iz različitih razloga, uključujući loše obezbeđene zalihe i preusmeravanje legalnog vatrenog oružja, koje potiče i iz legalne proizvodnje i iz odobrenog izvoza država članica EU. U Africi, nedozvoljeni promet vatrenog oružja doprinosi nestabilnosti regiona.

3. INICIJATIVE EU²³

EU već dugo nedozvoljeni promet vatrenog oružja smatra glavnom pretnjom za svoje građane. To je navelo Komisiju da u Saopštenju o oružju iz 2013. godine²⁴ i Evropskoj bezbednosnoj agendi za 2015. godinu²⁵ definiše konkretnu politiku za rešavanje ovog pitanja. Države članice su 2014. godine izradile prvi operativni akcioni plan o kriminalu u okviru **Evropske multidisciplinarnе platforme za borbu protiv pretnji od kriminala** („EMPACT Firearms“) u kontekstu ciklusa politike EU za period 2014-2018, godine, u okviru dela o „Vatrenom oružju“.²⁶

EU od 2002. godine pomaže Zapadnom Balkanu kroz niz uzastopnih odluka Saveta za zajedničku bezbednosnu i spoljnu politiku (Savet CFSP) na osnovu kojih se obezbeđuju sredstva za projekte kontrole malokalibarskog oružja, čija je ukupna vrednost gotovo 30 miliona evra. Obuhvaćene aktivnosti su se odnosile na veliki broj oblasti i tako doprinosile jačoj kontroli malokalibarskog oružja, kao i suzbijanju i sprečavanju nedozvoljenog prometa oružja. Najnoviju Odluku Saveta CFSP koja glasi na dosad nezabeleženi iznos od 11,8 miliona evra i koja važi četiri godine predložio je Visoki predstavnik, a usvojio Savet u decembru 2019. godine. Glavni partner EU za sprovođenje pomoći regionu je Centar za kontrolu lakog i malokalibarskog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC²⁷). On je primenio sveobuhvatan regionalni pristup kontroli vatrenog oružja u regionu, uključujući bolje obeležavanje, praćenje i vođenje evidencije; bolju primenu zakona; bolju fizičku bezbednost i upravljanje zalihama; podizanje svesti i rodnu politiku; i transparentnost izvoza oružja. Ova održiva, dugoročna podrška Zapadnom Balkanu doprinela je izgradnji poverenja među nacionalnim vlastima u regionu i poboljšanju regionalne saradnje.

U decembru 2014. godine, EU i njeni partneri sa Zapadnog Balkana usvojili su **akcioni plan o nezakonitom prometu vatrenog oružja između Evropske unije i regiona Jugoistočne**

²³ Za više detalja, vidi Prilog 1.

²⁴ Saopštenje Komisije Savetu i Evropskom parlamentu o “Vatrenom oružju i unutrašnjoj bezbednosti EU: zaštita građana i suzbijanje nezakonitog prometa”, COM (2013) 716 od 21.10.2013.

²⁵ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona, COM (2015) 185 final od 28.4.2015.

²⁶ Doc. 16726/3/13 REV 3 RESTREINT UE/EU RESTRICTED.

²⁷ SEESAC je zajednička inicijativa UNDP-a i Saveta za regionalnu saradnju, osnovana 2002. godine.

Evrope za period od 2015 do 2019. godine.²⁸ Posle terorističkih napada u Parizu, Komisija je u novembru 2015. godine predložila dalje jačanje pravnog okvira EU da bi se zatvorilo nekoliko pravnih praznina, što je dovelo do revizije Direktive o vatrenom oružju. U isto vreme, Komisija je objavila novi „**Akcioni plan EU za borbu protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja i eksploziva**”.²⁹

Tokom 2018. godine, Savet je usvojio Zajedničko saopštenje Komisije i Visokog predstavnika EU za spoljne poslove i bezbednosnu politiku o „**Elementima za strategiju EU protiv nelegalnog vatrenog oružja, malokalibarskog i lakog oružja i pripadajuće municije**”³⁰ i pretočio ga u celovitu Strategiju EU.³¹

Spremnost državnih organa sa Zapadnog Balkana da kroz regionalni pristup zajednički otklone preostale praznine nedavno je artikulisana kroz izradu Mape puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i nedozvoljenog prometa malokalibarskog i lakog oružja i pripadajuće municije (u daljem tekstu: regionalna mapa puta³²) koja je usvojena na samitu Berlinskog procesa u Londonu 10. jula 2018. godine.³³

Akcije u okviru policijskih aspekata borbe protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja između država koje su članice EU i onih koje to nisu obavljane su uglavnom kroz „EMPACT Firearms”. On je usmeren na razvijanje nacionalnih sposobnosti za borbu protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja, razvijanje operativne razmene informacija sa državama članicama i Evropom i zajedničke akcije kontrole.

Komisija je, preko Fonda za unutrašnju bezbednost za policijsku saradnju i prevenciju kriminala (ISF–Police), finansijski podržala i promovisala nekoliko studija, kao što su programi

²⁸ 14. novembar 2014, godine, Dokument Saveta 15516/14, koji je usvojio Savet 4. i 5. decembra 2014. godine (Dokument Saveta 16526/14); EU – Ministarski forum Zapadnog Balkana o pravosuđu i unutrašnjim poslovima od 12. decembra 2014 u Beogradu.

²⁹ COM(2015) 624 final, 2.12.2015.

³⁰ JOIN(2018) 17 final, 1.06.2018.

³¹ Zaključci Saveta od 19. novembra 2018 – Dokument 13581/18.

³² Mapu puta su, uz podršku SEESAC-a, izradile vlasti iz regiona Zapadnog Balkana kroz proces konsultacija. Šefovi država i vlada Zapadnog Balkana usvojili su ga na Samitu Berlinskog procesa u Londonu 10. jula 2018. godine.

³³ Odluka Saveta (CFSP) 2018/1788 od 19. novembra 2018. godine u okviru podrške Centru za kontrolu lakog i malokalibarskog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC) za sprovođenje regionalne mape puta za borbu protiv nedozvoljenog prometa oružja na Zapadnom Balkanu, Službeni list L 293, 20.11.2018, p. 11.

istraživanja EFFECT,³⁴ FIRE³⁵ i SAFTE,³⁶ u cilju povećanja znanja o nedozvoljenom prometu vatrenog oružja, koji uključuje i promet preko interneta i preusmeravanje legalnog prometa. Komisija je finansirala Globalni program UNODC-a za vatreno oružje u cilju prikupljanja i analize kvantitativnih i kvalitativnih informacija i podataka o nedozvoljenom prometu vatrenog oružja.³⁷

Komisija je, preko Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP), takođe finansirala rad Globalnog programa UNODC-a za vatreno oružje kako bi se obezbedilo sprovođenje Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i njenog Protokola o vatrenom oružju u partnerskim zemljama. INTERPOL je takođe dobio finansijsku podršku za formiranje i razvoj svog Sistema za upravljanje evidentiranjem i praćenjem nezakonitog oružja (iARMS).

Komisija i Savet takođe podržavaju prikupljanje nelegalnog vatrenog oružja kroz dobrovoljnu predaju, uništavanje viška oružja i municije, fizičko obezbeđenje i upravljanje zalihama, razvijanje kapaciteta za obeležavanje, evidentiranje i praćenje, razvijanje kapaciteta za kontrolu izvoza oružja, kao i podršku praćenju embarga i traženju preusmerenog oružja.

4. NOVI AKCIONI PLAN EU ZA PERIOD OD 2020. DO 2025. GODINE

4.1. Utvrđivanje pokazatelja i izveštavanje

Prethodni akcioni planovi nisu sadržavali odgovarajuće **pokazatelje**, što je komplikovalo procenjivanje njihove primene. Tokom 2018. godine, partneri sa Zapadnog Balkana i nekoliko država članica EU izradili su korisne pokazatelje u okviru regionalne mape puta. Ove pokazatelje, koje su izradili državni organi sa Zapadnog Balkana uz podršku SEESAC-a, pohvalile su sve uključene zainteresovane strane.

Komisija predlaže korišćenje sličnih pokazatelja za procenu i praćenje efikasnosti novog akcionog plana za borbu protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja, uz sistematsko prikupljanje podataka o kriminalu i krivičnopravnih podataka iz svih službi za sprovođenje zakona (policije, carine, tužilaštva i sudskih službi). Ovi pokazatelji, između ostalog, uključuju usklađenost sa zakonodavstvom EU, broj zaplena, broj krivičnih postupaka i osuđujućih presuda za nedozvoljeni promet vatrenog oružja, broj izvoznih dozvola i provera posle otpreme, broj formiranih fokalnih tačaka za vatreno oružje, broj komada oružja koje je predato, legalizovano, onespobljeno ili uništeno (za više detalja, vidi prilog 4). Odgovarajući pokazatelji su, prema potrebi, navedeni ispod svake akcije u tekstu dole.

³⁴ *Examination of Firearms and Forensics in Europe and across Territories (Ispitivanje vatrenog oružja i forenzike u Evropi i širom teritorija)*, ed. Professor Erica Bowen and Dr Helen Poole, Coventry University, Calabria University, Arquebus Solutions Ltd, 2016.

³⁵ *Fighting Illicit Firearms Trafficking Routes and Actors at European Level (Borba protiv ruta i aktera nedozvoljenog prometa vatrenog oružja na evropskom nivou)*, eds. Ernesto U. Savona, Marina Mancuso, Transcrime – Università Cattolica del Sacro Cuore, 31.03.2017.

³⁶ *Triggering Terror: Illicit Gun Markets and Firearms Acquisition of Terrorist Networks in Europe (Okidač za terorizam: Ilegalna tržišta oružja i nabavka vatrenog oružja od strane terorističkih mreža u Evropi)*, ed. Nils Duquet, Flemish Peace institute, 17.04.2018.

³⁷ UNODC (2020), *Global Study on Firearms Trafficking (Globalna studija o nedozvoljenom prometu vatrenog oružja)*, Beč: UNODC, dostupno na <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/firearms-study.html>.

Evropska komisija će svake godine tražiti da, u skladu sa Odlukom Saveta (CFSP) 2018/1788, države članice EU i partneri iz jugoistočne Evrope dostave podatke koji se odnose na pokazatelje učinka, po potrebi praćene konkretnim dokazima (na primer o uništenju), kako bi imala ažuriranu procenu godišnjih aktivnosti. Komisija će podržati nadležne organe tako što će, u okviru bliske saradnje sa „EMPACT Firearms“, izraditi metodologiju i jasne smernice za ove izveštaje.

4.2. Glavni prioriteti

4.2.1. Prioritet br. 1: Zaštita legalnog tržišta i ograničavanje preusmeravanja

Evropska komisija će ojačati svoje zalaganje za obezbeđivanje tačnog prenošenja u nacionalno zakonodavstvo i efikasno sprovođenje **Direktive o vatrenom oružju** i odgovarajućih delegiranih i sprovedbenih akata u svim državama članicama. Komisija će nastaviti da, u tom smislu, koristi sva ovlašćenja koja su joj data Ugovorom. Prioritet je da države članice sprovedu Direktivu o vatrenom oružju. Komisija podstiče partnere iz jugoistočne Evrope da potpuno usklade svoje zakonodavstvo o kontroli sa evropskim i međunarodnim standardima. **[Akcija 1.1 - KPI 1]** Da bi pomogla državama članicama i partnerima iz jugoistočne Evrope, Komisija će, zajedno sa Evropolom, izraditi referentnu tabelu za vatreno oružje na nivou EU koja omogućava laku klasifikaciju vatrenog oružja prema kategorijama EU. **[Akcija 1.2]**

U skladu sa obavezom iz Direktive o vatrenom oružju, Komisija će početkom 2021. objaviti izveštaj o primeni ove direktive. Tom prilikom će ispitati kako se najbolje mogu rešiti **nove i buduće pretnje**, naročito u vezi sa vatrenim oružjem kalibra „Flobert“ i štampanjem vatrenog oružja na 3D štampaču. **[Akcija 1.3]**

Komisija će sprovesti procenu uticaja zakonodavstva EU **na kontrolu uvoza i izvoza vatrenog oružja za civilnu upotrebu**, **[Akcija 1.4 - KPI 6]**, posebno u cilju ispitivanja načina za poboljšanje sledljivosti (usklađene oznake za uvoz), razmene informacija između nacionalnih vlasti da bi se izbeglo zaobilaženje zabrana izvoza, kao i povećanja bezbednosti postupaka kontrole izvoza i uvoza vatrenog oružja (jasniji pojednostavljeni postupci). Komisija će ispitati kako da obezbedi doslednost između Uredbe br. 258/2012 i Direktive o vatrenom oružju, na primer, da bi se bolje rešilo pitanje uvoza oružja za uzbunjivanje i signalnog oružja koje se lako može prepraviti ili da bi se kontrola izvoza primenila na svo oružje regulisano Direktivom. Da bi obezbedila čvrsto sprovođenje svojih pravila, Komisija takođe namerava da omogući primenu režima zaštite uzbunjivača, koji je uveden na osnovu Direktive (EU) br. 2019/1937,³⁸ na lica koja prijave kršenja Uredbe br. 258/2012 sa izmenama.

Konačno, da bi podržala sprovođenje relevantnih međunarodnih konvencija UN,³⁹ Komisija će ojačati kapacitet partnerskih zemalja za sprovođenje efikasne kontrole vatrenog oružja i povećati svoje angažovanje u cilju **približavanja najvišim standardima** kako bi se obezbedilo efikasno praćenje i sprečilo skretanje vatrenog oružja na ilegalna tržišta. **[Akcija 1.5 – KPI 1]**

4.2.2. Prioritet br. 2: Izgradnja bolje obaveštajne slike

Komisija ponavlja svoju preporuku državama članicama da u **Šengenski informacioni sistem sistematski unose** informacije o izgubljenom i ukradenom vatrenom oružju i prodatom oružju koje može da se lako prepravi u vatreno oružje, kao i **da se konsultuju sa njom** kada oduzmu

³⁸ Direktiva (EU) br. 2019/1937 Evropskog parlamenta i Saveta od 23. oktobra 2019. godine o zaštiti lica koja prijavljuju povrede prava Unije, Službeni list od 26.11.2019, L 305/17.

³⁹ Vidi prilog 1.

neko oružje. [Akcija 2.1 - KPI 9.8] Komisija će podržati inicijative koje omogućavaju nacionalnim vlastima da istovremeno pretražuju i/ili unose podatke kako u Šengenski informacijski sistem, tako i u Interpolov sistem iARMS, i poziva države članice da se odazovu na Interpolov poziv dobrovoljcima za ispitivanje novih karakteristika. [Akcija 2.2 - KPI 9.6] Od suštinske je važnosti da se sve operativne i strateške obaveštajne informacije, kao i informacije u vezi sa rizikom, koje su relevantne za carinu, automatski dostave zajedničkom Carinskom sistemu upravljanja rizikom (CRMS). [Akcija 2.3 - KPI 9.9] Države članice i partneri iz jugoistočne Evrope treba da u sistemu iARMS sistematski evidentiraju ukradeno i izgubljeno vatreno oružje. [Akcija 2.4 - KPI 9.6]

Nadovezujući se na projekat koji sprovodi UNODC, Komisija će preduzeti mere za otpočinjanje sa **sistematskim i usklađenim prikupljanjem podataka o zaplenama vatrenog oružja** [Akcija 2.5 - KPI 4] i objavljujuće godišnje statistike, kao što radi kod analize zaplena narkotika.⁴⁰ Ovo bi organima za sprovođenje zakona obezbedilo korisne informacije, koje će im, pre svega, pomoći da utvrde nove tendencije nedozvoljenog prometa i da formiraju jasnije profile rizika. Da bi to učinila, Komisija će, na osnovu pripremnog rada koji su obavili različiti akteri, kao što je Evropol, Fronteks, UNODC, „EMPACT Firearms“ i partneri iz jugoistočne Evrope, predložiti zajednički obrazac za prijavljivanje zaplena. Komisija će, u saradnji sa Evropolom, istražiti izvodljivost uvođenja na nivou EU alata za praćenje **incidenata u vezi sa vatrenim oružjem** u realnom vremenu i izraditi sliku koja će biti stalno ažurna. [Akcija 2.6 - KPI 10] U okviru toga će biti inspirisana projektom FIRE za 2017. godinu koji finansira EU⁴¹ i Platformom za praćenje oružanog nasilja koja pokriva jugoistočnu Evropu.⁴²

Promet vatrenog oružja može da se odvija i na tržištima na mračnom internetu. Komisija će, na predlog Evropskog parlamenta, sprovesti pripremnju akciju za neprestano praćenje mračnog interneta. [Akcija 2.7] Pored toga, u okviru ciklusa politika EU, Evropol će nastaviti da pomaže državama članicama u prikupljanju informacija i stvaranju jasne obaveštajne slike o korišćenju mračnog interneta za nedozvoljeni promet vatrenog oružja.

4.2.3. *Prioritet br. 3: Povećanje pritiska na kriminalna tržišta*

Komisija podstiče države članice i partnere iz jugoistočne Evrope da u svim jurisdikcijama dovrše formiranje **fokalnih tačaka za vatreno oružje** sa kompletnim i obučanim osobljem, u skladu sa preporukama iz smernica nacionalnih eksperata o najboljoj praksi.⁴³ [Akcija 3.1 – KPI 7.1] Ove fokalne tačke takođe treba da budu sistematski povezane sa sprovođenjem Programa akcije UN za malokalibarsko i lako oružje i Međunarodnog instrumenta za praćenje. Da bi se olakšala saradnja na nivou EU i na međunarodnom nivou, Komisija će objaviti referentnu tabelu u kojoj će biti popisane fokalne tačke sa jasno navedenim kontaktnim podacima i nadležnostima. [Akcija 3.2 – KPI 7.1]

⁴⁰ Članovi 5 i 5a Uredbe (EC) br. 1920/2006 Evropskog parlamenta i Saveta od 12. decembra 2006. godine o Evropskom centru za praćenje narkotika i narkomanije; Službeni list L 376, 27.12.2006.

⁴¹ *Fighting Illicit Firearms Trafficking Routes and Actors at European Level (Borba protiv ilegalnih ruta i aktera nedozvoljenog prometa vatrenog oružja na evropskom nivou)*, op. cit.

⁴² <http://www.seesac.org/AVMP> Odluka o finansiranju: Odluka Saveta (CFSP) 2019/2111 od 9. decembra 2019 kojom se podržavaju aktivnosti SEESAC-a na naoružavanju i kontroli naoružanja u Jugoistočnoj Evropi koje smanjuju opasnost od nelegalnog malokalibarskog naoružanja i lakog oružja i njihove municije, Službeni list L 318, 10.12.2019.

⁴³ Vidi fusnotu 21, gore.

Komisija poziva sve države članice koje to još nisu učinile⁴⁴ da ratifikuju **Protokol Ujedinjenih nacija o vatrenom oružju**, koji olakšava i jača saradnju u cilju sprečavanja, suzbijanja i iskorenjivanja nedozvoljene proizvodnje i prometa vatrenog oružja. [Akcija 3.3 - KPI 1.5] Komisija će, pored toga, pokrenuti konsultacije zainteresovanih strana da bi ispitala da li postoje praznine u zakonodavnom okviru i da bi procenila potrebu za uspostavljanjem **zajedničkih krivičnopравnih standarda o nedozvoljenom prometu vatrenog oružja** i njegovoj ilegalnoj proizvodnji, u skladu sa članom 83 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. [Akcija 3.4 - KPI 1.5 i 8] U tom kontekstu, Komisija će ispitati da li je izvodljivo omogućiti da se u okviru pravila policijske saradnje obezbedi sistematičnije praćenje zaplenjenog oružja, razmena obaveštajnih podataka izvan konkretnih istraga, lakše i sistematičnije deljenje balističkih podataka, ili sprovođenje kontrolisanih isporuka.

Komisija poziva države članice i partnere iz jugoistočne Evrope da, inspirisani Mrežom stručnjaka za vatreno oružje za Jugoistočnu Evropu, **poboljšaju međusobnu saradnju službi za sprovođenje zakona (carine, policije i službenika granične kontrole), ali i saradnju sa tužiocima i forenzičkim stručnjacima**, kako bi se uhvatili u koštac sa glavnim izvorima i putevima nelegalnog vatrenog oružja. [Akcija 3.5 - KPI 3] Oni treba da drastično razviju stručnost svojih organa za sprovođenje zakona u pogledu pretnje koju predstavlja vatreno oružje, pravnog okvira i njegovog alata za međunarodnu saradnju, pre svega tako što će bolje koristiti mogućnosti za obuku koje nudi CEPOL i izraditi kaskadnu obuku koja će povećati njenu dodatnu vrednost. [Akcija 3.6 – KPI 7.2]

Komisija poziva Evropol, države članice i partnere iz jugoistočne Evrope da u okviru akcija patroliranja internetom i akcija protiv **tržišta na mračnom internetu** u centru pažnje zadrže slučajeve sa vatrenim oružjem tako što će sa Evropolovim timom za mračni internet pažljivo koordinisati Dan zajedničke akcije za patroliranje internetom i istrage na mračnom internetu. [Akcija 3.7 – KPI 9.4]

Komisija će, pored toga, poboljšati **saradnju između organa za sprovođenje zakona i operatora poštanskih i paketskih usluga**, kako bi se obezbedio stroži nadzor pošiljki koje sadrže vatreno oružje ili njegove delove. Ona će posebno ispitati u kojoj meri se veštačka inteligencija može koristiti za bolju identifikaciju, pre svega kroz rendgensko snimanje u cilju pronalazjenja delova oružja sakrivenih u masi malih pošiljki. [Akcija 3.8] Takođe će predložiti memorandum o razumevanju na nivou EU između operatora paketskih usluga i policijskih i carinskih organa kako bi se poboljšalo prenošenje podataka koji se odnose na vatreno oružje i delove vatrenog oružja i obezbedio bolji način za pružanje uzajamne podrške, na osnovu najboljih praksi koje su već primenjene na nacionalnom nivou. [Akcija 3.9] Tako će se obezbediti ista pravila za sve i izbeći formiranje nekih operatora tamo gde su kontrole labavije.

4.2.4. Prioritet br. 4: Intenziviranje međunarodne saradnje

Treba ojačati saradnju između EU i partnera koji nisu iz EU u skladu sa prioritetima utvrđenim u Strategiji EU za borbu protiv nelegalnog vatrenog oružja, malokalibarskog i lakog oružja i pripadajuće municije za 2018. godinu.⁴⁵

Posebno treba ojačati **saradnju sa zemljama severne Afrike i Bliskog istoka**.

⁴⁴ Nemačka, Irska, Luksemburg, Malta. Svi partneri iz jugoistočne Evrope su ratifikovali Protokol ili su mu pristupili.

⁴⁵ Vidi fusnotu 30, gore.

Sa Tunisom, Libanom i Jordanom treba produbiti saradnju u okviru praćenja oružja i obezbeđivanja bolje kontrole naoružanja. Komisija će blisko saradivati sa Visokim predstavnikom i poziva države članice da angažuju više zaposlenih za tehničku pomoć zemljama severne Afrike i Bliskog istoka. [Akcijski plan 4.1] Turska, koja se smatra zemljom porekla velike količine gasnog oružja i oružja za uzbuđivanje koje se može lako preraditi, a samim tim je i nelegalno, takođe treba da bude jedan od glavnih fokusa saradnje. [Akcijski plan 4.2]. U Africi, a naročito u regionu Sahel, podstičaće se bolja fizička bezbednost i upravljanje zalihama, vođenje evidencije i kontrola naoružanja. [Akcijski plan 4.3] Razmena dobrih praksi sa jugoistočnom Evropom već je u toku.

Imajući u vidu veliki rizik od nedozvoljenog prometa vatrenog oružja u **jugoistočnoj Evropi** (koja se smatra oblašću koja obuhvata partnere sa zapadnog Balkana, kao i iz Ukrajine i Moldavije, koji nisu u EU), specifičnosti koje imaju veze sa geopolitičkim okolnostima ovog regiona, veliki broj i vrste uključenih nacionalnih i međunarodnih aktera, i trenutnu nestabilnost u Istočnoj Evropi, u Izveštaju o proceni akcionog plana za period od 2015. do 2019. godine ukazano je na potrebu za novim akcionim planom. To su preporučili i delegati svih partnera koji su prisustvovali trećem sastanku Zajedničkog odbora eksperata za vatreno oružje Evropske unije i eksperata Jugoistočne Evrope, održanom u Briselu 24. septembra 2018. U izveštaju o oceni takođe je naglašena potreba za uključivanjem Ukrajine i Moldavije u širi usklađeni okvir saradnje protiv zajedničkih pretnji do kojih dovodi nedozvoljeni promet vatrenog oružja u čitavom regionu. Ovo je i odgovor na poziv Saveta Ukrajini da se uključi u relevantne operativne akcione planove ciklusa politika EU za organizovani i teški međunarodni kriminal.⁴⁶ Što se tiče Ukrajine, u Akcionom planu će se uzeti u obzir podrška EU⁴⁷ naporima Ukrajine u borbi protiv nedozvoljenog prometa oružja, municije i eksploziva, u saradnji sa OEBS-om i SEESAC-om.⁴⁸ Komisija sredstvima EU podržava aktivnosti u okviru integrisanog upravljanja granicama i borbe protiv nedozvoljenog prometa, što ide i preko Evropske pogranične misije za pomoć Moldaviji i Ukrajini. Odluka Saveta (CFSP) 2017/2283 podržava rad organizacije „Conflict Armament Research“ u Ukrajini, koji je u toku.

Zato, u okviru ovog Akcionog plana, Komisija predlaže detaljne konkretne akcije i upravljanje za jugoistočnu Evropu (vidi 5. deo u tekstu dole) koje treba preduzeti u bliskoj saradnji sa Visokim predstavnikom i uz konsultacije sa partnerima.

5. KONKRETNE AKCIJE ZA JUGOISTOČNU EVROPU I NJENU SARADNJU SA EU

5.1. Prilagodavanje aktivnosti regionu

Kao što je pomenuto u 2. delu, ocena Akcionog plana EU-jugoistočna Evropa za period 2015-2019. godine⁴⁹ je pokazala da se obe strane suočavaju sa zajedničkim izazovima i da je dublja regionalna saradnja ključ za bolje suprotstavljanje transnacionalnom aspektu nedozvoljenog prometa vatrenog oružja širom regiona.

⁴⁶ Zaključci Saveta o jačanju saradnje između EU i Ukrajine o međunarodnoj bezbednosti. Doc.15615/17 od 11.12.2017.

⁴⁷ Odluka Saveta od 2. decembra 2019. godine kojom se podržavaju naponi Ukrajine u borbi protiv nedozvoljenog prometa oružja, municije i eksploziva, u saradnji sa OEBS-om; *Službeni list L 312, 3.12.2019, str. 42.*

⁴⁸ Vidi Odluke Saveta (CFSP) 2018/1788, (CFSP) 2019/2111 i (CFSP) 2019/2113, u kojima se daje podrška Moldaviji, Belorusiji i Ukrajini.

⁴⁹ Vidi fusnotu 5, gore.

Rad na izradi regionalne mape puta iz 2018. godine, koji su podržale Francuska i Nemačka, predstavljao je rezultat sporazumnog i participativnog pristupa svih partnera sa zapadnog Balkana. U mapi su identifikovani mnogi relevantni ciljevi koji bi bili relevantni i u akcionom planu. Na osnovu toga, Komisija u prilogu br. 3 predlaže niz konkretnih aktivnosti koje su sadržane i u mapi puta, u skladu sa Odlukom Saveta o finansiranju njenog sprovođenja.⁵⁰

Sve jurisdikcije u regionu suočavaju se sa sličnim izazovima. Međutim, neće svi partneri postići svoje ciljeve istim tempom, a različite faze napretka zahtevaće različite ambicije. Te akcije treba da na odgovarajući način u pravom trenutku uključe i Ukrajinu i Moldaviju. Komisija će, u saradnji sa Visokim predstavnikom, stupiti u razgovor sa ove dve zemlje o načinima i sredstvima za njihovo integrisanje u celokupan okvir.

Ove akcije, koje se konkretno odnose na jugoistočnu Evropu, definisale su vlasti zapadnog Balkana kroz izradu i usvajanje regionalne mape puta koja se nalazi u prilogu Odluke Saveta (CFSP) 1788/2018. Vodeći ka glavnom cilju Akcionog plana - suzbijanju nedozvoljenog prometa vatrenog oružja i municije, ona u fokusu zadržava tri glavna pravca i obezbeđuje veću jasnoću i bolju strukturu od Akcionog plana za period od 2015. do 2019. godine, posebno u rešavanju preostalih pravnih praznina i nedoslednosti u kontroli vatrenog oružja koje ometaju policijsku i pravosudnu saradnju:

- Usklađivanje pravnog okruženja, modernizacija administrativne strukture i olakšavanje izgradnje kapaciteta;
- Povećavanje bezbednosti zaliha, kao i smanjenje zaliha;
- Povećanje efikasnosti aktivnosti organa za sprovođenja zakona omogućavanjem operativne saradnje, razmene informacija i saradnje u okviru balističkih analiza.

5.2. Modernizovana uprava koja će omogućiti efikasnu realizaciju

Da bi se u potpunosti realizovale ove aktivnosti, svi partneri treba da uče iz ranijih lekcija, posebno tako što će uspostaviti novu vrstu upravljanja koje onemogućava preklapanja ili nedostatak koordinacije.

5.2.1. Zadovoljavanje finansijskih potreba da bi se rešili izazovi

Komisija se obavezuje da će produbiti svoje angažovanje sa partnerima iz jugoistočne Evrope i dodeliti namenska finansijska sredstva u cilju usklađivanja sa traženim standardima. Pored 11,8 miliona evra koje je Savet odobrio u decembru 2019. godine,⁵¹ Komisija namerava da mobilise i opredeli raspoloživa sredstva Fonda za unutrašnju bezbednost i Instrumenta za pretpristupnu pomoć za rešavanje najhitnijih izazova. U kontekstu pregovora o višegodišnjem finansijskom okviru, Komisija poziva države članice da odgovore potrebama tako što će se dogovoriti o ambicioznim budžetskim rešenjima i mobilisati svoje nacionalne eksperte na terenu.

Zajedno sa Visokim predstavnikom, Komisija će sazvati **upravni odbor ključnih implementacionih partnera i donatora**, uključujući predstavnike država članica, Evropske

⁵⁰ Odluka Saveta(CFSP) 2018/1788 od 19. novembra 2018 kojom se podržava Centar za kontrolu lakog i malokalibarskog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC) za primenu regionalne mape puta za suzbijanje nedozvoljenog prometa oružja na Zapadnom Balkanu, Službeni list L 293, 20.11.2018, str. 11.

⁵¹ Odluka Saveta (CFSP) 2019/2111 od 9. decembra 2019. kojom se podržavaju aktivnosti SEESAC-a na razoružavanju i kontroli naoružanja u Jugoistočnoj Evropi kojima se smanjuje opasnost od nelegalnog malokalibarskog naoružanja i lakog oružja i pripadajuće municije, Službeni list L 318, 10.12.2019.

službe za spoljne poslove, relevantnih agencija Ujedinjenih nacija (UNDP i UNODC) i NATO-a. Ovaj upravni odbor bi imao ambiciju da obezbedi globalnu stratešku koordinaciju donatora, uključujući i one koji nisu u upravnom odboru Višepartnerskog uzajamnog fonda Ujedinjenih nacija za sprovođenje mape puta. U dijalogu sa vladama u regionu, Komisija će predložiti sklapanje memoranduma o razumevanju između tih učesnika, u cilju donošenja zajedničkih odluka o projektima koji će se finansirati. Uz puno poštovanje pravne samostalnosti donatora, kao i postupaka odlučivanja koji se primenjuju na osnovu međunarodnih ugovora, u takvom memorandumu bi moglo da se utvrdi da će odbor izraditi regionalni i nacionalni budžetski plan i dobiti konsolidovane finansijske izveštaje o svim relevantnim aktivnostima i instrumentima. To bi svim donatorima i zainteresovanim stranama obezbedilo sveobuhvatnu aktuelnu viziju planiranih ili sprovedenih aktivnosti, kao i njihovih troškova. Da bi se obezbedila sinergija napora i efikasna veza sa SEESAC-om, pojačaće se koordinacija donatora na lokalnom nivou i obezbediće se koordinaciona funkcija, pre svega imenovanjem regionalnog koordinatora za vatreno oružje, koji će raditi u jednoj od delegacija EU u jugoistočnoj Evropi, kao što je delegacija EU u Beogradu.

5.2.2. Sveobuhvatno upravljanje u cilju sprovođenja aktivnosti u jugoistočnoj Evropi

Komisija predlaže racionalizaciju rada postojećih tela u cilju bolje koordinacije. Političko vođstvo i dalje treba da dolazi od Saveta EU, kao i sa sastanaka između ministara EU i partnera iz jugoistočne Evrope koji su nadležni za pravosuđe i unutrašnje poslove, a prema potrebi i spoljne poslove i drugo.

Da bi se obezbedilo strateško vođstvo za aktivnosti u regionu, sva nacionalna međuresorna tela koja okupljaju sve relevantne institucije za kontrolu malokalibarskog oružja (komisije za malokalibarsko oružje) treba da nastave da se sastaju, uz prisustvo predstavnika EU. U skladu sa postojećom praksom, zajedno sa tim sastancima bi se organizovali i koordinacioni sastanci za sprovođenje mape puta, koji bi olakšali uvid u napredak u njenom sprovođenju i razmenu naučenih lekcija i na kojima bi se razgovaralo o zatvaranju preostalih praznina.

Na nivou službi za sprovođenje zakona iz regiona, bilo bi odgovarajuće i da se sprovede racionalizacija mnoštva postojećih tela.⁵² Komisija predlaže da se zajednički sastanci između eksperata iz EU i jugoistočne Evrope održavaju u okviru „EMPACT Firearms“, gde su partneri sa zapadnog Balkana već pozvani.

Na svim nivoima, Komisija poziva vlasti da pošalju učesnike kojima je poveren jasan mandat za iznošenje stava i preuzimanje obaveza ili davanje mišljenja o mogućim rezultatima.

Konačno, u pogledu administrativnog upravljanja, SEESAC je od 2002. godine posebno olakšao postupke komisija za malokalibarsko oružje, mreže eksperata za vatreno oružje u jugoistočnoj Evropi i koordinaciju regionalne mape puta. On je dao značajnu tehničku pomoć partnerima iz regiona, što su pohvalile sve zainteresovane strane na terenu. Ovaj proces treba da se nastavi, u skladu sa odlukama Saveta EU (CFSP) 2013/710, 2016/2356, 2018/1788 i 2019/2111, u duhu transparentnosti u pogledu celokupnog upravljanja budžetom preko upravnog odbora donatora. Planiranje sastanaka, budžetski dokumenti i izveštaji treba da budu posebno predstavljeni u skladu sa integrisanim pristupom, posle konsultacija sa Komisijom.

⁵² Evropski eksperti za vatreno oružje, „EMPACT Firearms“, Mreža eksperata za vatreno oružje iz Jugoistočne Evrope i njena Grupa eksperata iz Jugoistočne Evrope, Zajednički komitet eksperata za vatreno oružje iz EU i zapadnobalkanskih partnera.

Komisija daje najveći značaj vođenju i podržavanju partnera na putu ka ispunjavanju različitih obaveza i korišćenja pokazatelja za merenje rezultata, kao što su dvogodišnji izveštaji SEESAC-u o napretku u primeni regionalne mape puta i planirana srednjoročna ocena sprovođenja regionalne mape puta na osnovu Odluke Saveta (CFSP) 2018/1788. Ona će zato potpuno iskoristiti uticaj procesa pristupanja da bi razgovarala i pratila korake koji se preduzimaju u cilju sprovođenja akcionog plana. To znači da će se sastanci Pododbora za pravosuđe i unutrašnje poslove, kao i godišnji izveštaji zemalja koristiti za sagledavanje postignutog napretka. Pristupni pregovori za Poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbednost koristiće se da bi se pomoglo da se postignu ciljevi akcionog plana. Što se tiče zemalja na koje se ne odnosi proces proširenja, o njihovom napredovanju će se razgovarati u kontekstu Pododbora za pravosuđe i unutrašnje poslove, Platformi za vladavinu prava ili drugih postojećih foruma.

6. ZAKLJUČCI

Borba protiv nedozvoljenog pristupa vatrenom oružju mora da bude međutematski bezbednosni prioritet Evropske unije, njenih država članica i njenih partnera. Nedozvoljeni pristup vatrenom oružju predstavlja izvor lične fizičke nesigurnosti i povećava rizik od nasilja u porodici koje može da eskalira u ubistvo ili od korišćenja vatrenog oružja za samoubistvo. Ova borba pomaže u suzbijanju drugih oblika kriminalnih aktivnosti, kao što su terorizam, trgovina narkoticima, trgovina ljudima, krijumčarenje migranata, piratstvo, falsifikovanje, krivična dela protiv životne sredine ili organizovani imovinski kriminal. Komisija poziva Evropski parlament, Savet, države članice i partnere iz jugoistočne Evrope da potpuno priznaju potrebu za jačanjem akcija u ovoj oblasti na nacionalnom nivou, na nivou EU i kroz međunarodnu saradnju.

Komisija veruje da zbog svog sveobuhvatnog i multidisciplinarnog karaktera, akcioni plan može da obezbedi dosledan operativni okvir za EU i njene države članice unutar granica EU, kao i predloge za saradnju i pomoć u borbi protiv nedozvoljenog prometa vatrenog oružja u jugoistočnoj Evropi i zajedno sa njom.

Komisija posebno poziva sve institucije EU, organe za sprovođenje zakona i zainteresovane strane, kako u EU, tako i u jugoistočnoj Evropi, da odgovore na izazove navedene u ovom akcionom planu. Komisija poziva Evropski parlament i Savet da potvrde ovaj Akcioni plan, da podrže sve strateške prioritete i iskoriste njihov puni potencijal.